ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)

7 december 2000 *

In zaak C-69/99,

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door R. Wainwright, juridisch hoofdadviseur, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij C. Gómez de la Cruz, lid van haar juridische dienst, Centre Wagner, Kirchberg,

verzoekster,

tegen

Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, vertegenwoordigd door M. Ewing van het Treasury Solicitor's Department, als gemachtigde, bijgestaan door D. Wyatt, QC, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter ambassade van het Verenigd Koninkrijk, Boulevard Roosevelt 14,

verweerder,

betreffende een verzoek om vast te stellen dat het Verenigd Koninkrijk, door niet alle bepalingen vast te stellen die nodig zijn om te voldoen aan de verplichtingen

* Procestaal: Engels.

van de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 van richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (PB L 375, blz. 1), de krachtens die richtlijn en het EG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: C. Gulmann, kamerpresident, J.-P. Puissochet en F. Macken (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: P. Léger
griffier: R. Grass

gezien het rapport van de rechter-rapporteur,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 13 juli 2000,

het navolgende

Arrest

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 26 februari 1999, heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen het Hof krachtens artikel 169 EG-Verdrag (thans artikel 226 EG) verzocht vast te stellen dat het Verenigd Koninkrijk, door niet alle bepalingen vast te stellen die nodig zijn om te voldoen aan de verplichtingen van de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 van richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (PB L 375, blz. 1; hierna: „richtlijn"), de krachtens die richtlijn en het EG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

2 Volgens artikel 1 heeft de richtlijn tot doel de door nitraten uit agrarische bronnen veroorzaakte of teweeggebrachte waterverontreiniging te verminderen en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen.

3 Volgens artikel 2, sub j, van de richtlijn wordt verstaan onder „verontreiniging" „het direct of indirect lozen van stikstofverbindingen uit agrarische bronnen in het aquatisch milieu, ten gevolge waarvan de gezondheid van de mens in gevaar kan worden gebracht, het leven en de aquatische ecosystemen kunnen worden geschaad, de mogelijkheden tot recreatie kunnen worden aangetast of een ander rechtmatig gebruik van het water kan worden gehinderd".

4 Artikel 3, leden 1 en 2, van de richtlijn bepaalt:

„1. De lidstaten stellen volgens de criteria van bijlage I vast welke wateren door verontreiniging worden beïnvloed en welke wateren zouden kunnen worden beïnvloed indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven.

2. De lidstaten wijzen binnen twee jaar na kennisgeving van deze richtlijn alle hun bekende stukken land op hun grondgebied die afwateren in de overeenkomstig lid 1 vastgestelde wateren en die tot verontreiniging bijdragen als kwetsbare zones aan. Zij doen binnen zes maanden mededeling van deze eerste aanwijzing aan de Commissie."

5 Artikel 5, lid 1, van de richtlijn bepaalt: „Binnen twee jaar na de in artikel 3, lid 2, bedoelde eerste aanwijzing of binnen één jaar na elke in artikel 3, lid 4, bedoelde aanvullende aanwijzing dienen de lidstaten ter bereiking van de in artikel 1 genoemde doelstellingen actieprogramma's op te stellen voor de aangewezen kwetsbare zones."

6 Volgens artikel 12, lid 1, van de richtlijn moesten de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking doen treden om binnen een termijn van twee jaar vanaf de kennisgeving eraan te voldoen.

7 Blijkens een noot bij artikel 12, lid 1, is de lidstaten op 19 december 1991 kennis gegeven van de richtlijn.

8 Bijlage I, A, punten 1 en 2, van de richtlijn bepaalt dat de in artikel 3, lid 1, bedoelde wateren onder andere worden vastgesteld met behulp van de criteria, of, wat zoet oppervlaktewater betreft, in het bijzonder indien het gebruikt wordt of bestemd is voor de winning van drinkwater, dit een hogere dan de in richtlijn 75/440/EEG van de Raad van 16 juni 1975 betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat is bestemd voor productie van drinkwater in de lidstaten (PB L 194, blz. 26) vastgestelde nitraatconcentratie bevat of zou kunnen bevatten indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven, alsook of, wat grondwater betreft, dit meer dan 50 mg nitraat per liter bevat of zou kunnen bevatten indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven.

9 Na ontvangst van de kennisgeving van de door het Verenigd Koninkrijk overeenkomstig de richtlijn genomen maatregelen, heeft de Commissie op 21 oktober 1996 het Verenigd Koninkrijk een aanmaningsbrief gezonden ter verkrijging van aanvullende inlichtingen over de uitvoering van de artikelen 3, leden 1 tot en met 4, 4, lid 1, sub a, en 5, lid 4, sub b, van de richtlijn door deze lidstaat.

10 Omdat de Commissie na een briefwisseling over de door het Verenigd Koninkrijk genomen maatregelen niet tevreden was met de verstrekte antwoorden, heeft zij op 9 juni 1998 een met redenen omkleed advies uitgebracht waarin zij concludeerde, dat deze lidstaat de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 van de richtlijn heeft geschonden, en zij deze lidstaat verzocht om dit advies binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving ervan op te volgen.

11 In zijn antwoorden bij brieven van 14 oktober, 23 november en 7 december 1998 alsmede 11 januari 1999 heeft het Verenigd Koninkrijk erkend, dat de door de Commissie geformuleerde grieven gegrond waren, en heeft het toegezegd om zijn nationale wetgeving in overeenstemming te brengen met de richtlijn.

12 In die omstandigheden heeft de Commissie het onderhavige beroep ingesteld.

13 In de eerste plaats voert de Commissie aan, dat het Verenigd Koninkrijk de uit artikel 3, lid 1, van de richtlijn voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen. Deze grief valt in twee onderdelen uiteen.

14 Zij stelt enerzijds, dat het Verenigd Koninkrijk enkel het oppervlaktewater bestemd voor de winning van drinkwater overeenkomstig artikel 3, lid 1, van de richtlijn heeft vastgesteld, hoewel de richtlijn vereist dat ook het zoet oppervlaktewater dat niet bestemd is of gebruikt wordt voor de winning van drinkwater en dat te hoge nitraatconcentraties bevat of zou kunnen bevatten, wordt geïdentificeerd.

15 Derhalve is de Commissie van mening, dat de in artikel 3, lid 1, van de richtlijn bedoelde vaststelling van het oppervlaktewater door de regering van het Verenigd Koninkrijk niet voldoet aan de voorwaarden en criteria die in de richtlijn en met name in bijlage I, A, punten 1 en 2, ervan zijn gesteld.

16 Anderzijds stelt de Commissie, dat enkel het grondwater dat voor menselijke consumptie is bestemd, overeenkomstig artikel 3, lid 1, is vastgesteld, hoewel de richtlijn vereist dat alle grondwater dat meer dan 50 mg nitraat per liter bevat of zou kunnen bevatten indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven, wordt geïdentificeerd.

17 Derhalve is zij van mening, dat de regering van het Verenigd Koninkrijk tevens de krachtens artikel 3, lid 1, van de richtlijn op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen, aangezien bij de vaststelling van het grondwater niet met al het grondwater rekening is gehouden, zoals bepaald in bijlage I, A, punt 2, van deze richtlijn.

18 In de tweede plaats verwijt de Commissie de regering van het Verenigd Koninkrijk schending van artikel 3, lid 2, van de richtlijn, omdat zij heeft nagelaten om overeenkomstig die bepaling de kwetsbare zones in Noord-Ierland aan te wijzen. Zij stelt, dat er op 18 december 1997 geen enkele kwetsbare zone was aangewezen, hoewel er van minstens één zone volgens artikel 3, lid 1, van de richtlijn is vastgesteld dat deze wateren bevat die door verontreiniging worden beïnvloed of zouden kunnen worden beïnvloed. Die lijst had uiterlijk op 20 december 1995 gereed moeten zijn. Hoewel er op 11 januari 1999 drie zones waren aangewezen voor Noord-Ierland, is die aanwijzing, net zoals die voor het gehele grondgebied van het Verenigd Koninkrijk, overigens gebaseerd op een onjuiste vaststelling van deze wateren, zoals gesteld in de eerste grief. Bijgevolg houdt deze vaststelling noodzakelijkerwijs het risico in, dat de in artikel 3, lid 2, van de richtlijn vereiste aanwijzing van kwetsbare zones onjuist is.

19 Ten slotte stelt de Commissie vast, dat de regering van het Verenigd Koninkrijk in strijd met de vereisten van artikel 5 van de richtlijn op 31 januari 1997 nog geen actieprogramma's had opgesteld voor de in het kader van artikel 3 aangewezen kwetsbare zones. Deze verplichting had moeten zijn vervuld binnen vier jaar na de kennisgeving van de richtlijn, dus uiterlijk op 20 december 1995.

20 De regering van het Verenigd Koninkrijk erkent, dat de middelen van de Commissie in casu gegrond zijn en dat het Hof deze moet toewijzen. Zij betoogt niettemin, dat zij de draagwijdte van de richtlijn op het punt van de vaststelling van „door verontreiniging beïnvloede wateren" in de zin van artikel 3, lid 1, van die richtlijn aanvankelijk anders had uitgelegd en dat de omzetting van de richtlijn in de nationale rechtsorde op deze uitlegging was gebaseerd. Bovendien verwijst zij naar de omzettingsmaatregelen die zij heeft genomen of aan het nemen is om de uit de richtlijn voortvloeiende verplichtingen na te komen.

21 Volgens artikel 189, derde alinea, EG-Verdrag (thans artikel 249, derde alinea, EG) is een richtlijn verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke

lidstaat waarvoor zij bestemd is. Deze verplichting brengt met zich, dat de in de richtlijnen vastgestelde termijnen moeten worden gerespecteerd (zie arrest van 22 september 1976, Commissie/Italië, 10/76, Jurispr. blz. 1359, punt 12).

22 Volgens vaste rechtspraak van het Hof moet voorts het bestaan van een niet-nakoming worden beoordeeld naar de situatie waarin de lidstaat zich bevond aan het eind van de in het met redenen omkleed advies gestelde termijn. Het Hof kan dus met latere wijzigingen geen rekening houden (zie arrest van 27 oktober 1998, Commissie/Ierland, C-364/97, Jurispr. blz. I-6593, punt 8).

23 In casu blijkt uit de formulering van de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 juncto bijlage I, A, punten 1 en 2, van de richtlijn, dat de lidstaten de volgende verplichtingen moeten nakomen:

— niet alleen het water dat voor menselijke consumptie is bestemd, maar ook alle zoete oppervlaktewater en grondwater dat meer dan 50 mg nitraat per liter bevat of zou kunnen bevatten, vaststellen als wateren die door verontreiniging beïnvloed worden of zouden kunnen worden indien de maatregelen overeenkomstig artikel 5 achterwege blijven (artikel 3, lid 1);

— uiterlijk op 20 december 1993 als kwetsbare zones aanwijzen, alle hun bekende stukken land op hun grondgebied die afwateren in wateren die overeenkomstig artikel 3, lid 1, vastgesteld zijn als door verontreiniging beïnvloed (artikel 3, lid 2);

— uiterlijk op 20 december 1995 actieprogramma's opstellen om de water-verontreiniging door nitraten te verminderen en de waterkwaliteit te

verbeteren in de overeenkomstig artikel 3, lid 2, van de richtlijn aangewezen kwetsbare zones, of deze problemen oplossen (artikel 5).

24 Uit de processtukken blijkt dat het Verenigd Koninkrijk, zoals het zelf erkent, aan het eind van de in het met redenen omkleed advies gestelde termijn niet heeft voldaan aan die verplichtingen.

25 In die omstandigheden moet het beroep van de Commissie gegrond worden geacht.

26 Mitsdien moet worden vastgesteld dat het Verenigd Koninkrijk, door niet alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast te stellen die nodig zijn om te voldoen aan de verplichtingen van de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 van de richtlijn, de krachtens deze richtlijn op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Kosten

27 Ingevolge artikel 69, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering wordt de in het ongelijk gestelde partij in de kosten verwezen, voor zover dit is gevorderd. Aangezien het Verenigd Koninkrijk in het ongelijk is gesteld, moet zij overeenkomstig de vordering van de Commissie in de kosten worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

rechtdoende, verstaat:

1) **Door niet alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast te stellen die nodig zijn om te voldoen aan de verplichtingen van de artikelen 3, leden 1 en 2, en 5 van richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, is het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland de krachtens deze richtlijn op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.**

2) **Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland wordt verwezen in de kosten.**

Gulmann Puissochet Macken

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 7 december 2000.

De griffier

R. Grass

De president van de Derde kamer

C. Gulmann